Број 117. У Новом Саду, у суботу 26 маја 1907. Година XLII

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 п. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр 22е

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

После 40 година.

Сутра, у суботу, биће 40 година како је наш владар крунисан за краља Угарске. А крунисан је на основу поравнања између Угарске и Аустрије.

Па шта видимо данас, после 40 година? Нећемо да испитујемо шта је све било за прошлих 40 година Хоћемо да изнесемо два три догађаја који се догодише јуче и данас.

— — — — — — —

Јуче у вече, кад је краљ стигао у Будимпешту излазиле су пред њега хиљаде социјалиста и викале: Живео краљ! Дајте нам опште тајно гласање!

— — — — — — — — —

Хиљаде и хиљаде грађана нису излазиле пред краља. Не допада им се поравнање с Аустријом. Па да се не каже славе поравнање с Аустријом Траже да се осигура устав.

— — — — — — — — —

Данас је у седницу угарског сабора дошао народносни посланик Вајда. Некоји мађарски посланици тражили су, да иде напоље. И да се дотле не држи седница, док не изађе. Он испрва није хтео. Затим су некоји мађарски посланици кшли песницом на њега. После дужег колебања он је изашао. Изјурише дакле народносног посланика из сабора.

Зашто? Он је отприлике пре 2 месеца прочитао у угарском сабору неку песму. Сутра дан признали су и његови румунски другови, да није требао оно учинити. Сабор га је осудио, он је укор примио и с тим је требао бити крај.

Но има мађарских посланика, који сами хоће да суде мимо пословника Хоће да покажу да Вајда не сме долазити у сабор. Не сме, јер они хоће тако. Вајда дуже времена није долазио у сабор, а кад је данас дошао, приморaше га да изађе. Ово је доиста болесно стање и врло жалосно.

— — — — — — —
— — — — — — —

Синоћ су некоји посланици из хрватско-српске коалиције договарали се и закључили опструкцију у угарском, односно у заједничком сабору.

Ми ово не одобравамо, јер нема смисла. Да даду оставке у томе сабору и повуку се, то би било јаче, много јаче. Угарски, управо заједнички сабор био би крњ. И било би других средстава и путева. Али опструкција? Неће успети, а о слабиће се све друго

Но није главно, да ли се ми с тим слажемо, или не слажемо. Ми хоћемо само да утврдимо, шта се све догодило у очи четрдесетогодишњице крунисања. Шта се све догодило о четрдесетогодишњици поравнања између Угарске и Аустрије.

— — — — — — —
— — — — — — —

Види се, да је све болесно После 40 година уставности, мора да траже баш владајуће странке уставна осигурања, јер ово није довољно. А милијони држављана, који дају држави рад, крв, и новац, мора да траже најглавније право своје — бирачко право

Народносно питање је нерешено. Шовинисте истерују једног народносног посланика против права и закона из саборске дворане. А посланици из Хрватске и Славоније закључују опструкцију.

Ово су појаве једног болесног стања. Онај темељ од пре 40 година не ваља Онај пут којим је ходила Угарска 40 година погрешан је.

У Бечу се смешкају. Што су пре 40 година, дали, уродило је отровним плодом. Сад је дошло дотле, да ће се све измешати и створиће се којешта

Време је, крајње је време да се створе нове основе. И то са гледишта права, правде, љубави, равноправности.

И још их има, који то не увиђају.

Опет се обрукао.

Др. Полит се у угарском сабору стално брука. Кад год говори, не може а да неколико пута не спомене шта је он све радио и шта је казао пре тридесет четрдесет и више година. А уз то, бубне ма шта па остане жив. И тако постаје стешан, па ма бранио најправеднију ствар

Као увек тако је било и јуче.

Бранио је становиште посланика Хрватске и Славоније. То је добро. Али је и опет говорио збуњено, говорио неколико пута о себи, а казао је чак и то, како на основи XXX. законског чланка од 1868. године Хрватска и Славонија и Угарска сачињавају државно удружење (államszövetség).

На то му довикнуше, да то не стоји него да по закону између Хрватске и Славоније и Угарске постоји државна заједница, (álamközeség).

Др. Полит уве да чита закон, али тамо не пише оно, што је он казао, него пише друго. У сабору почеше да се смеју. На то се др. Полит ухвати за главу и пита: Па зар је разлика између државне заједнице и државног удружења. Кад му је неко казао ту разлику, он рече: Опростите, стар сам већ.

Др. Полит би требао да буде скромнији да не тртља увек само о себи јер га то брука и нека уз то пази шта говори Јер његова брука пада и на нас.

Друго је шта ради по „Бранику“. Ми ту не узимамо ништа строго. Научили смо се, да се слатко насмејемо кад се он хвали, велича, разрће и бубне ма шта Био је у Бечу, па је наздравио немачкој култури и износио, како је то срећа, што та култура продире на исток. (Разуме се силом и бајонетима.) Он напише н. пр. један чланак у „Новој Сл. Преси“. Не зна како ће да се хвали, па дође и прича како је не знам овај и онај написао чланак у том листу, али није био добар, па су дра Полита молили да он напише. И он је написао.

Написао је и у данашњем „Бранику“ чланак, који упоређује дра Полита са Тијером и Гледстоном и прориче себи да ће његова бити победа, јер је он баш сад у тим годинама кад су и Тијер и Гледстон били најпаметнији.

Он се сасвим подетио, па оно што би желео, прича као истину. Занимљиво је посматрати шта се то направило од њега Свакоме се то напослетку у старијим годинама може догодити и кад узмемо озбиљно, ми га и сажаљевамо. Др. Полит нам мора признати, да га ми штедимо колико год можемо, те нити бележимо његове неистине, нити износимо његове детињарије. Од сад ћемо то још мање чинити, али га за Бога молимо, нека он остане у „Бранику“, тамо нека пише што год хоће, али нека бар пази кад устане да говори у угарском сабору. Зар је право, да нам се баш смеје цео свет. А он тим начином шкоди и оној ствари, којој би требао да служи.

И зар баш нема у тој либералној странци никога, да га пријатељским, лепим и благим начином бар колико толико упути. Грехота је оставити га тако. Зар они не знају зато начина. Кажите му за бога, кад хоће да пође на сабор, кажите му лепо и пријатељски:

— Немој Мишо, да нас остављаш овако саме. Шта ће „Браник“, кад ти одеш у Пешту?! Ко ће радикале да намајстори?! Све ће пропасти ако ти одеш, јер су сви други према теби као мали жижак према сунцу, као маково зрно према Фрушкој Гори.

Тако му кажите и он ће онда остати, а овде после може шта хоће. Али ми помало долазимо већ до тог уверења, да др. Полит и нема више правих пријатеља, него га остављају да се брука. А то није лепо од њих. Некад им је он вредио, а данас, сад напустуше га да буде подсмеј и снима, којима не би требао да буде.

Искрено желимо, да пријатељи дра Полита приме к срцу ове наше речи

Читаћемо што год пише по „Бранику“, па нека враг однесе онога ко се на то макар само и насмеје, али само му недајте да се брука пред страним светом.

Из Црне Горе.

Под данашњом Томановићевом владом у Црној Гори право је зло. Ево како обележава рад те владе „Народна Мисао“, лист који излази у Никшићу. Он пише:

„Јасно је свима и свакоме да ова влада употребљава све могуће начине и немогуће по уставу, само да дође до већине. Где не може добити присталица милом она их тражи силом: чиновницима прети службом, а осталима је готова тамница или томе слично! — војни чиновници агитују против неких „антидинастичара“; — шпијуни се врзгарају од уста до уста; — званична Црна Гора упустила се у агитације против народне странке, која представља народ.

Влада отпушта све чиновнике, који неће да јој се ставе у службу, па чак збацује и војне старешине, или их притвара, тако да је данас чиновницима тежи задатак агитација него служба.

А је ли то на корист земљи и господару? Тако ли ви нама кажете да смо требали служити Богу и народу? А шта би сте онда радили, да смо ми чинили као ви?!

А ми вам кажемо, да ипак народ неће обманути Народ је свјесан себе и својих права уставних, и ма колико ви агитовали против њега и његових посланика, ништа успети нећете. А о том ћете се уверити на изборима, које спремате“.

—

Кад нису помогле главарске агитације у Вражегрмцима противу др. Милована Марушића, једнога од најваљанијих народних посланика — онда смисли реакција да употреби друго средство: премести Марушића са службом на Ријеку, како би се нашао даље од својих бирача, и како би се тиме лакше агитацијама продрло, према оној: далеко од очију, далеко од срца.

Др. Марушић предао је оставку, накан је да се с Данилова Града пресели у своје родно место у Вражегрмцима, како би био ближи својим бирачима.

Честитамо г. Марушићу!

—

— Честитити народни посланик поп Шпиро Гligовић учитељ бањански, дао је оставку на обе службе.

—

Ради би смо да „Глас Црногорца“ демантује вест о пресији код нас...

—

Наш млади пријатељ г. Вучић Бојовић, поручник, једини стручно спремни војни старешина шарански — дао је оставку телеграфским путем.

Честитамо ти, драги Бојовићу, јер оставка је твоја потпуно оправдана!

—

Са болом у души додајемо да је народни посланик Спасоје Радуловић 15 о м. отпутовао за Америку.

Данас, кад је поштен вре-

дан хиљада, овај губитак час ног борца из редова клуба народне странке тешко нам пада

Срећан ти пут, драги друже, али ако икад, сад си морао остати овде!

—

Поп Јован Дамјановић, врли и часни служитељ народа и олтара, просветатељ много годишњи народне будућности — учитељ остропки — разријешен је од оба та звања!

Један од највиђенијих и најчаснијих наших свештеника, дугогодишњи учитељ и душа поштених људи — пао је са службе.

Зашто? — Син његов је Лазар Дамјановић, свршени правник, и један од потписника „Ријечи црногорске универзитетске омладине“.

Сад нам је све јасно

—

Наш драги пријатељ и ваљани Србин и карактер, један од најугледнијих Пипера, поштени син ове земље, — официр Периша Новичин Марковић, дознајемо: разријешен је од дужности.

Докле овако?!

—

Како се данас иде у тамницу?! Чудна ми чуда: како се иде у тамницу? Иде се лијепо — на ноге: један-два, један-два, па у тамницу! Е, али сад се тако не иде у тамницу; сад има и: један — један, један два, један три! т. ј. и на главу и за ништа и с ноге на ногу.

Ево, зашто је један пошао у тамницу (то јест: он није пошао, него су га „експедирали“): Тражили су од њега да потпише неповјерење попу Нову Станишићу, народном посланику; и то је тражио командир батаљуна (бар тако се вели). Кад се овај успротивио, ћерали су га у тамницу. Зове се Иво Каров, из Глибавца.

—

„Народна Мисао“ доноси ову белешку: „Због многих запрека „Народна Мисао“ прекида излажење за неодређено вријеме; идући број изаћиће 27. о. м. и биће последњи у ово доба.

Уредништво

Дакле угушиће и тај лист који се борио против тирани је Томановићеве.

Како браћа Хрвати

код управе властелинства бискупије ђаковачке воле ћирилицу.

Српска Земљорадничка Задруга у Брачевцима узима сваке године од властелинства ђаковачког преко 25 јутара земље у аренду. Недавно управа задруге писала је властелинству и замолила, да се арендирана земља премјери и пошаље коначни „обрачун“, јер у једном комаду нема онолико земље, колико је задруга закупила.

Но у мјесто обрачуна добио задруга од властелинског директора допис слиједећег садржаја:

„П. н. Српска Земљорадничка Задруга у Брачевци.

Ниже потписани жали, што не може на допис од 26 маја т. г. одговорити, пошто ћирилловско писмо читати не зна, а није ни дужан дописе у том писму примати.

У Ђакову, 29. маја 1907.

Равнатељство властелинства бискупије ђаковачке.

В Чачиновић с. р.,
вл. равнатељ“.

Ово је красан поступак! На гробу Штросмајера, великог поборника словенске солидарности, не зна његов директор ни читати словеноког писма, а камо ли дописе примати!...

Зар у цијелој управи нема никог, који би г. директору прочитао допис, ћирилицом писан?

А зар није могао зовнути са сокака какво ђаче из II. разреда, — и оно би му данас прочитало?

Доиста права срамота! Ми знамо да г. директор добива дописе на немачком па и мађарском језику, али сумњамо, да би их враћао.

Кад се кандидовао за наш срез, ђаковачки парох Цепелић, онда нас је пок. властелински надшунар Наницини дан и ноћ облијетао и доказивао нам како је он и бискуп (а ваљда и директор?) пријатељ Срба?

Добро је да смо се о том пријатељству увјерили и ту господу упознали.

Задругар.

Тужба патријарха Георгија.

Како дознајемо, бански сто одузео је већ сва акта од карловачког котарског суда, који се тичу тужбе патријарха Бранковића. Он ће послати та акта оном котарском суду, што га буде одредио да суди у тој ствари. Кад је јуче један опуномоћени посланик српског народног црквеног сабора затражио та акта код котарског суда карловачког, да их проучи, рекоше му, да акта нису више тамо, него су код банског стола.

Дознајемо даље, да је бански сто одредио, да земунски краљевски котарски суд има расправити ту ствар и то начелник тога суда Главан. Ми се надамо, да се због овог неће морати одгодити судска расправа, која је расписана за 5 (18.) јуни. Требала би што пре да се реши та ствар, од које се патријарх Георгије тако много надао, док је била код карловачког краљевског котарског суда.

Хрватско-славонски посланици на угарском сабору.

Од хрватскославонских посланика пријавили се у угарском сабору, да говоре при расправи законског предлога о железничарској прагматици, Љуба Бабић, Ђорђе Шурмин, Марко Граховац, а пријавиће се још многи. Они хоће да отегну опћу расправу о овом предлогу бар до краја друге недеље. Брзојав пак из Будимпеште јавља, да некоји хрватскославонски посланици хоће против овог предлога да опструишу. Не можемо знати, да ли је та вест исправна, али онда ће се расправа отећи још и дуже. Осим тога намеравају, да жестоко нападну министра за Хрватску и Славонију Јосиповића и да га онемогуће, да остане и даље министром. Хоће да управе и interпелацију министру Јосиповићу у ствари закона о називу места и у ствари наименовања председника заменика банској табли. Хрватскославонски посланици криве министра Јосиповића, што нису те ствари до сада решене.

Нов аустроугарски посланик у Београду.

Барон Мориц Цикан, аустроугарски посланик у Београду поднео је оставку У дипломатским круговима тврде као поуздано, да ће за наследника Циканова именовати грофа Форгача, досадањег аустроугарског посланика у Бразилији. Из Београда јављају, да је српска влада већ изјавила, да би јој било, да гроф Форгач буде на именован за посланика.

Мили гости новосадских Срба.

Чувено београдско певачко друштво »Станковић« под управом нашег признатог композитора Саше Биничког, долази у другу недељу у Нови Сад. Пре подне ће појати у цркви на св. литургији а после подне приредиће концерат у великој дворници Мајеровој. Сви пријатељи праве уметности радују се доласку милих гостију. Интересовање за овај уметнички концерат већ је и сад велико.

Поплава и исељавање.

Исељавање из Угарске с године у годину узима све више маха, па што је чудније, јако се селе из јужних крајева угарских, где је земља врло плодна, нарочито из Баната, те негдање житнице угарске. Прошле године из торонталске županије иселило се у Америку 12 хиљада људи, но ове ће се године иселити канда и преко 20 хиљада. Већ за прва три месеца иселило се оданде 9600 душа. Исељавању из торонталске županije држе, да је један од главних узрока: Дунав. — Дунав је у тим крајевима слабо или никако регулисан и нема године, да не топи јужни део торонталске županije. — И данас преко 100 хиљада јутара земље лежи под водом. Непрегледно море протеже се између Панчева, Земуна и Београда. Ово море потопило је и опћину Рудолфсгнад. Сваке године пате од поплаве опћине, Баранда, Бараньош, Борча, Бег. Св. Ђурађ, Чента, Ернестхаза, Клек, Нем. Ечка, Опово, Перлез, Рудолфсгнад, Сефкерин, Томашевац и многе друге. Усеве опустошила им вода, а често морају домове своје напуштати. Често по пô године су им пашњаци под водом, неупо ребљиви, те своју марву морају, да терају у тамишку županiju, где по скупе новце долазе до паше. Тој невољи и несрећи могло би се стати на пут, кад би се Дунав честито задолмио и регулисао. Тиме бисмо одмах добили 70 хиљада јутара оранице прве класе. Овогодишња поплава нагонила је позване, да промисле о томе и да се једном лате већ задолмљења Дунава и регулисања, што је потребно као комад хлеба. Не само, да би се тиме добила онолика количина оранице, која би се могла парцелисати, но би се тиме уједно стало на пут и злу исељавања у Америку.

Време.

Према телеграфском извештају од 7. јуна може се очекивати променљиво и благо време, понегде киша.

Брзојави „Застави“.

Стигли 25 маја.

Патријарх Георгије и прослава крунисања.

Будимпешта. (Мађар Тудошито). Владика Лукијан Богдановић званично је пријавио, да ће при „благодарењу“ он чинодејствовати на челу српских епископа Сад је епископ Богдановић изјавио, да неће патријарх Бранковић ни долазити у Будимпешту нит чинодејствовати Како се говори, патријарх Бранковић добио је миг, да никако не учествује у прослави.

Против бивших министара.

Будимпешта. Одбор угарског сабора (који прегледа завршне рачуне прошлих година продужио је рад Известилац Ебер предложио је, да одбор изрече, како су бивши министри Стеван Тиса и Хијеролимо бесправно употребљивали државни новац

Демонстрација.

Будимпешта. Сутра ће за време светковине стари посланик Мадарас са још другим посланицима независне странке отићи у Цинкоту. (Ово је Мадарас са још 6 посланика радио и пре 40 год. Пр. ур. „Заст“.)

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 7. јуна 1907. год. (Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве квалитете 15 кр. 60 п. до 15 кр. 90 п.

Раж средње квалитете 15 кр. 40 п. до 15 кр. 55 п.

Јечам за храну 13 кр. 45 пов. до 14 кр. — пов.

Земље на продају

Вршачка

СРПСКА БАНКА

има на продају око

500 јутара

орање земље I. класе

а у парцелама од 1 јутра па на више на Вел. Маргитској пустари близу Вршца и позива овим купце нарочито наше Земљорадничке Задруге и Србе ратаре да се ради цене, услова, плаћања и обавештаја обрате потписаној банци.

Цена и услови плаћања за купца су веома повољни.

Срби ратари и Српске Земљорадничке Задруге не треба да пропусте ову прилику, те да оно: што је некад било наше“ опет доспе у српске руке а могу бити уверени да ће Вршачка Српска Банка од своје стране сваком брату Србину учинити такве олакшице за плаћање, какве му само једна братска установа пружити може.

Зато Срби браћо купујте земље, враћајте је у српске руке, јер је та земља била некад својина ваших дедова и прадедова.

Сва ближа обавештења даје потписана банка свакоме веома радо и бесплатно.

У Вршцу, страсне недеље 1907

ВРШАЧКА
СРПСКА БАНКА
д. д.

I. 527 2—2

ОДЕЛА

ФИНОГ И МОДЕРНОГ
за мушке и женске
добија се јефтино
код ПАНТЕ ОПАЈЋА Нови Сад,
Дунавска улица бр. 36.

I. 493

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.